

E. O.

Początki górnictwa węglowego w Polsce

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/3, 513-514

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

problematyka nie jest poza techniką filmową podtrzymywana". Prof. Pazdur zwraca też uwagę na celowość podejmowania takich przede wszystkim tematów z zakresu historii techniki, które mają „użyteczność praktyczną” dla techniki współczesnej lub ukazują „określone ciągi procesu rozwojowego związanego ze współczesnością”. Z tych punktów widzenia autor recenzji ocenia ważniejsze artykuły, które ukazały się w „Kwartalniku”.

Podsumowanie recenzji brzmi: „W sumie dorobek czasopisma za 4 lata pracy jest znaczny. Merytoryczne opanowanie problematyki, obejmującej zasięgi od psychologii do budownictwa mostowego dyktuje rygorzy zespołowi redakcyjnemu przy ocenie materiału do publikacji. Godny zastanowienia byłby odwrót od zastosowań techniki ku rozwojowi myśli technicznej w ślad za narastaniem jej powiązań z naukami ścisłymi”.

E. O.

POLSKA PRASA TECHNICZNA W XIX WIEKU

Z okazji obchodów 300-lecia prasy polskiej „Przegląd Techniczny” opublikował w nrze 4/1961 artykuł mgra inż. J. W. Czarnowskiego *100-lecie polskiej prasy technicznej*. Artykuł zawiera zwięzły przegląd najważniejszych polskich czasopism technicznych, które ukazywały się w XIX wieku. Przegląd ten jest poprzedzony omówieniem warunków społeczno-gospodarczych, w jakich miał miejsce początkowy okres rozwoju polskiej prasy technicznej.

Pewnego wyjaśnienia wymaga tytuł artykułu: otóż autor uważa, że pierwszym polskim pismem technicznym w nowoczesnym tego słowa rozumieniu był „Dziennik Politechniczny”, powstały w 1860 r., i dlatego tę datę określa jako początek historii prasy technicznej w Polsce.

Pogląd powyższy jest niewątpliwie dyskusyjny.

J. J.

GÓRNICTWO W 1000-LECIU PAŃSTWA POLSKIEGO

W cyklu artykułów pod powyższym tytułem, prowadzonym na łamach „Wiadomości Górniczych”, ukazało się w nrze 12/1960 opracowanie dra Jerzego Jarosa *Pracownicy przemysłu węglowego na ziemiach polskich do połowy XIX w.*

Na wstępie autor przedstawił okoliczności i warunki, w jakich powstały pierwsze kopalnie węgla na ziemiach polskich, podkreślając ich wielki początkowo prymitywizm. Dalej omówił stopniowy wzrost liczby górników, ich strukturę narodową, sytuację prawną pracy i jej warunki. Dużo miejsca poświęcił problemowi wynagrodzeń, zwracając uwagę na istniejące znaczne rozpiętości w stawkach płac dla poszczególnych grup pracowników górniczych.

J. J.

POCZĄTKI GÓRNICTWA WĘGLOWEGO W POLSCE

W nrze 12/1960 „Przeglądu Górniczego” Stefan Zwoliński opublikował dokumenty dotyczące początków polskiego górnictwa węglowego. Są to sprawozdania zaproszonych w roku 1765 przez Stanisława Augusta saskich ekspertów górniczych J. R. Knoblaucha i J. R. Knorra z kopalń odkrywkowych węgla w okolicy Szczakowcy.

Ze sprawozdań pisanych w latach 1766—1767 wynika, że odkrywka ta zatrudniała wówczas zaledwie 6—10 robotników. Ekspersi pozytywnie oceniają zasoby węgla i ekonomiczną celowość jego wydobywania, uskarżają się jednak na mały popyt na węgiel i podają sposoby powiększenia zbytu, np. przez założenie opalanych węglem pieców wapienniczych.

Przy artykule reprodukowany jest załączony do jednego ze sprawozdań plan kopalni.

E. O.

HISTORIA TECHNIKI W „MECHANIKU”

Stała rubryka „Mechanika” Z historii techniki przynosi w nrze 2/1961 artykuł mgra inż. Stefana Knapika *Kinematyka tokarki tarczowej znajdującej się w Muzeum Techniki w Sielpi Wielkiej*. Tokarka ta należy do grupy obrabiarek sprowadzonych z Anglii w latach 1826—1827 dla fabryki maszyn w Białogonie pod Kielcami. W fabryce białogońskiej obrabiarki te pracowały do roku 1956, kiedy staraniem warszawskiego Muzeum Techniki umieszczono je w organizowanej placówce muzealnictwa technicznego w Sielpi Wielkiej.

Artykuł zawiera opis działania tokarki, jej charakterystykę techniczną oraz wyjaśnienie podanych obok rysunkowo schematów kinematycznych.

Kinematyka pozostałych obrabiarek białogońskich była opisana przez tego samego autora w „Przeglądzie Technicznym” (nr 34/1959).

W nrze 1/1961 rubryka *Z historii techniki* wypełniona jest przypomnieniem problemów, wysuniętych do dyskusji na I Zjeździe Techników Polskich, który odbył się we wrześniu 1882; a w nrze 3/1961 — omówieniem pracy Karola von Klinckonströema *Knaurs Geschichte der Technik*, wydanej w 1959 r.

J. J.

Z DZIEJÓW POLSKIEGO PIŚMIENICTWA ODLEWNICZEGO

Artykuł dra Jerzego Piaskowskiego, zamieszczony w nrze 1/1961 „Przeglądu Odlewniczego”, dotyczy najnowszych dziejów piśmiennictwa odlewniczego w Polsce. Jest mianowicie poświęcony 10 rocznicy ukazania się pierwszego numeru „Przeglądu Odlewniczego”.

Autor nawiązując do dawnych tradycji dokonał krótkiego przeglądu polskich czasopism technicznych, które zajmowały się problematyką odlewniczą, a następnie szczegółowiej omówił zakres tematów podejmowanych przez „Przegląd Odlewniczy” oraz wymienił najbardziej zasłużonych współpracowników czasopisma.

J. J.

Z HISTORII PAPIERNICTWA

W stałym dziale „Przeglądu Papierniczego”, poświęconym historii papiernictwa, ukazały się ostatnio dwa następne artykuły.

W nrze 1/1961 doc. Kazimierz Sarnecki ogłasza rezultaty prowadzonych przez siebie badań nad gatunkiem i pochodzeniem papieru użytego do druku „Merkuriusza Polskiego”. Artykuł ten jest związany z jubileuszem 300-lecia prasy polskiej.